

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ครั้งนี้ ผู้ศึกษาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุป

บทบาทความเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นชุมชนระหว่าง 100 กว่าหลังคาเรือนถึงกว่า 400 หลังคาเรือน มีสมาชิกชุมชนตั้งแต่ 300 กว่าคน ถึง 4,000 กว่าคน บางชุมชนมีการตั้งถิ่นฐานมานาน บางชุมชนเพิ่งมีผู้มาอาศัยไม่นานนัก ช่วงแรกของการเป็นชุมชนจะมีจำนวนไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงกัน การจัดตั้งเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการมีทั้ง 10 กว่าปี และเพิ่งจัดตั้งได้ไม่นาน 3 – 4 ปี ประชาชนในแต่ละชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง โดยมีหลักฐานการครอบครองเป็นโฉนดที่ดิน โดยชุมชนส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาภูมิทัศน์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ ปัญหาการจราจร และปัญหาพลังงาน โดยเฉพาะปัญหาขยะ และปัญหาน้ำเสียพบว่าแต่ละชุมชนประสบปัญหาหลากหลาย

ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น น้ำเสียจากหน่วยงานหรือสถานประกอบการ การลักลอบทิ้งขยะ การจัดเก็บขยะ การปรับปรุงสภาพถนน การสัญจรของผู้ใช้ยานพาหนะ การขาดระบบขนส่งมวลชน ปัญหาบางส่วนเกิดจากชุมชน เช่น การไม่แยกขยะ เส้นทางการสัญจรภายในคับแคบ การให้เช่าพื้นที่โฆษณา การก่อสร้างอาคาร การทำลายหรือรुक้าพื้นที่สาธารณะ ซึ่งการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่ามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอยู่บ้างเนื่องจากพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเทศบาล และจากผลของแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมว่า ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือ

สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมปานกลาง โดยชนชั้นกลางเห็นว่าชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมปานกลาง ส่วนผู้ประกอบการเห็นว่าชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหามากและเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นต่อการมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิมและลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ด้านผลกระทบที่ได้รับจากปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนมากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเสีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ เพราะเป็นผู้ที่ต้องพักอยู่อาศัย ได้สัมผัสและและได้รับผลกระทบโดยตรง และจากผลของแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมว่า ชุมชนได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมปานกลาง โดยทั้งผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมีความเห็นเหมือนกัน คือ ชุมชนได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ด้านบทบาทการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา พบว่า ทุกชุมชนมีการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีการคัดเลือกและจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน และจัดประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน มีการดำเนินการจัดการแก้ปัญหาร่วมกัน แต่การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาของชุมชนส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการกันเองภายในชุมชน บทบาทการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่จึงไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน และจากผลแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมว่า ชุมชนมีบทบาทน้อยมาก โดยทั้งผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมีความเห็นเหมือนกัน คือ ชุมชนมีบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ผ่านมาน้อยมาก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ของชุมชนที่ผ่านมา ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า งานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ของชุมชนที่ผ่านมา

แนวทางในการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของชุมชน ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ด้านแนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรเริ่มจากการสร้างความตระหนักให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอบรมให้ความรู้ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่แท้จริง และถูกต้องเพื่อให้ชุมชนรับทราบและเข้าใจถึงบทบาทของชุมชน เพื่อให้สามารถร่วมมือกันดำเนินการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง และจากผลแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมว่า ควรสร้างความตระหนัก โดยทั้งผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมีความเห็นเหมือนกันว่า ควรสร้างความตระหนัก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ของชุมชน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า งานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ของชุมชน

ด้านแนวทางในการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วม พบว่า ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ความรุนแรงของปัญหา สาเหตุ ผลกระทบต่อชุมชน มาตรการ กฎระเบียบข้อบังคับ และสิทธิการมีส่วนร่วมโดยต้องแสดงท่าทีและเจตนารมณ์ที่แน่วแน่และชัดเจนในการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็น แนวทางการจัดการปัญหา และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และจากผลแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมว่า ควรให้ช่วยสอดส่องดูแลปัญหา โดยผู้ประกอบการเห็นว่า ควรให้ร่วมรณรงค์เผยแพร่ความรู้เป็นส่วนชนชั้นกลางเห็นว่า ควรให้ช่วยสอดส่องดูแลปัญหา เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ทั้งภูมิลำเนาเดิมและงานประจำของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และจากผลแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมว่าควรเป็นการรณรงค์ทั่วไป โดยผู้ประกอบการเห็นว่าควรเป็นการรณรงค์ทั่วไป ส่วนชนชั้นกลางเห็นว่าควรสนับสนุนให้รวมกลุ่ม เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และ

ลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมและงานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับแนวทางการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ของชุมชนคือ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน และแสดงความตั้งใจในการแก้ปัญหาและเข้ามาดูแลปัญหาของชุมชนอย่างจริงจังและจัดสรรงบประมาณและอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างพอเพียง

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาภูมิทัศน์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ ปัญหาการจราจร และปัญหาพลังงาน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2540) ที่กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนว่า มักจะพบกับปัญหาชุมชนแออัดในสภาพสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ขาดสาธารณูปโภครองรับ ปัญหาอุตสาหกรรมที่สร้างมลพิษซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนเมือง ปัญหาจราจรติดขัด ปัญหาน้ำท่วมขังในเมืองเขตพื้นที่ชุมชนและในเขตบ้านจัดสรร ขาดพื้นที่สีเขียว พื้นที่เปิดโล่งสำหรับการพักผ่อน นันทนาการ ปัญหามลพิษจากป้าย สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ร้านค้าและอาคารที่มีสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของเมือง ทำให้ความสวยงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและโบราณสถานลดลง

ส่วนการมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบว่า เกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนนั้น สอดคล้องกับอุดม ดุจศรีวัชร (2543) ซึ่งกล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่า ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ทั้งจากการเพิ่มของประชากร ที่ไม่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและบริการขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในชุมชนเมืองซึ่งมีการขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐไม่สามารถจัดหาบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้มาตรฐานในการดำรงชีวิตของประชากรสูงตามไปด้วย มีการบริโภคทรัพยากรจนเกินความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต โดยเฉพาะประชาชนในเขตชุมชนเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ทำให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้งาน มีประสิทธิภาพในการใช้งานสูง ซึ่งการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้นับว่าเป็นผลดีทางเศรษฐกิจ แต่ส่งผลร้ายต่อสิ่งแวดล้อมและการคงอยู่ของระบบนิเวศ การขาดนโยบายการ

จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ชัดเจนและเหมาะสม รวมถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความไม่รู้ของประชาชนในชุมชนถึงสาเหตุและผลกระทบของปัญหา เนื่องจากขาดข้อมูล ความเข้าใจที่ถูกต้อง และขาดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การถางป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย การเผาใบไม้ และขยะแห้ง การทิ้งขยะอันตรายในย่านชุมชน การบุกรุกโบราณสถาน การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ

สำหรับบทบาทการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา จากผลการศึกษาซึ่งพบว่า ทุกชุมชนมีการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีการคัดเลือกและจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนและจัดประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน มีการดำเนินการจัดการแก้ปัญหาด้วยกัน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) ซึ่งกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานพัฒนาว่า จะทำให้เกิดผลต่อชุมชนในลักษณะที่ชุมชนจะมีกำลังใจในการพัฒนา เพราะมั่นใจว่าโครงการพัฒนาจะสนองความต้องการของชุมชนและก่อให้เกิดความภูมิใจในการมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตของตนเอง เพราะชุมชนได้แสดงพลังในการระบุปัญหาแนวทางวินิจฉัยปัญหาเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาของตน ซึ่งนับเป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและยังเป็นการพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเป็นมาตรฐานนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองของชุมชนในการที่จะเป็นแกนนำของการพัฒนามากกว่าเป็นผู้รับการพัฒนา เพราะชุมชนสามารถกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้เอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนได้ระบุปัญหาและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน เสนอและมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมในคราวแก้ปัญหาและดำเนินการตามที่ได้วางแนวทางไว้ โดยการให้ทรัพยากรภายในชุมชนและทุนทางสังคมของชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และชุมชนได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมนั้น ๆ

ส่วนการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาของชุมชนส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการกันเองภายในชุมชน บทบาทการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่จึงไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน มีเพียงการเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ เท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของศรีปริญา ฐปกระจำง (2529) วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ (2531) สุรรัตน์ ภูวัฒนศิลป์ (2539) ฟารุ่ง มีอุตร (2539) และสมภพ คชินธนานันท์ (2541) ซึ่งพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับที่น้อยถึงระดับปานกลาง กล่าวคือ ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในขั้นตอนของการร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน แต่มักไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในส่วนของกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมนั้นมักจะ

เป็นกิจกรรมแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือกิจกรรมตามเทศกาลวันสำคัญหรือตามที่ได้รับราชการร้องจากหน่วยงานของรัฐ เช่น การกำจัดผักตบชวาในลำคลอง การกำจัดขยะในชุมชน การร่วมปลูกต้นไม้และการทำความสะอาดที่พักอาศัยในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ เช่นวันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสร็จสิ้นในวันเดียว ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลดังกล่าวข้างต้น น่าจะเกิดจากการที่ชุมชนขาดโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การวางแผนและการดำเนินการแก้ไขปัญหาล้อมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามแนวทางของ Cohen และ Uphoff (1980) ที่กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมเป็นไปบนพื้นฐานสำคัญของการตัดสินใจ การดำเนินการ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

สำหรับแนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาล้อม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ควรเริ่มจากการการสร้างความตระหนักให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของปัญหาล้อมและผลกระทบของปัญหาล้อมที่ตามมา โดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการอบรมให้ความรู้ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่แท้จริงและถูกต้องเพื่อให้ชุมชนรับทราบและเข้าใจถึงบทบาทของชุมชน เพื่อให้สามารถร่วมมือกันดำเนินการแก้ปัญหาล้อมอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะช่วงเวลาที่เกิดปัญหา โดยหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐในการจัดการปัญหาแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาล้อมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละชุมชน มาตรการที่ใช้ในการจัดการ กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมการจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องแสดงท่าทีและเจตนารมณ์ที่แน่วแน่และชัดเจนในการแก้ไขปัญหาล้อม และต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาล้อม สอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) ซึ่งกล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะทำให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของตนและต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห โดยมีโอกาสใช้ความสามารถในรูปของความคิด การตัดสินใจและการกระทำอย่างเต็มที่ และทำให้ชุมชนมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของในการแก้ไขปัญหของตนพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองในที่สุดตามหลักของประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังทำให้บุคคลที่ทำงานด้านการพัฒนาได้ตระหนักถึงความศรัทธาและเกิดความเชื่อถือในชุมชนว่ามีความสามารถในการแก้ไขปัญห

ผลการศึกษาที่แสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านปัจจัยส่วนบุคคล นั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่ง ศรีโพธิ์ (2541) ที่ศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ความแตกต่างของลักษณะประชากรจะทำให้ความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองแตกต่างกันด้วย เช่น ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองในปัจจุบันและในอนาคต ด้านการจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการภูมิทัศน์และการจัดการมลพิษทางอากาศ สอดคล้องกับสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2541) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในเมืองภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสิ่งแวดล้อมกับลักษณะประชากรบางประการ เช่น การศึกษา อายุ รายได้ อาชีพ และระดับความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับจุมพล อภิรติมัย (2538) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการปัญหาขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า อายุและตำแหน่งงานมีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน นั้น นอกจากต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐซึ่งในที่นี้คือ หน่วยงานปกครองท้องถิ่น คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ด้วย โดยเฉพาะประชาชนที่พำนักอาศัยในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก่อให้เกิดปัญหาและได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหา โดยประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในชุมชนได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหาจราจร ปัญหาอากาศเป็นพิษ และปัญหาน้ำเสีย ตามลำดับ ดังนั้นเทศบาลควรแก้ไขปัญหาลำดับต้น โดยมุ่งไปที่การแก้ไขพฤติกรรม ความเห็นแก่ตัวของคน นิสสัยและความเคยชิน การที่ผู้รับผิดชอบไม่ใส่ใจ และการขาดมาตรการ กฎระเบียบ โดยการสร้างความตระหนัก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกและตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของตนเองและต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายังแท้จริง ซึ่งจะพัฒนานำไปสู่การจัดการปัญหาด้วยการพึ่งพาตนเองของชุมชนในที่สุด โดยเทศบาลควรเพิ่มบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กลุ่มผู้อาศัยอยู่ในชุมชนให้มากยิ่งขึ้นในการร่วมสอดส่องดูแลปัญหาและร่วมรณรงค์เผยแพร่ความรู้ โดยการรณรงค์ทั่วไป การสนับสนุนให้รวมกลุ่มและประสานงานผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ

ปรับปรุงนโยบาย เพิ่มมาตรการต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านในการแก้ปัญหา ทั้งมาตรการทางเศรษฐกิจในรูปของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมด้านสิ่งแวดล้อมและการจูงใจต่าง ๆ มาตรการทางสังคมโดยการประชาสัมพันธ์และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน การสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมชุมชน และการใช้สื่อมวลชน รวมทั้งการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับความตระหนักของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลอื่น ๆ